

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Ἑβδομηκονταπενταετηρίς τῆς Ριζαρείου ἐκκλησιαστικῆς σχολῆς 1844 - 1919 Πανηγυρικός τόμος ἐκδοθεὶς ὑπὸ τοῦ καθηγητικοῦ συλλόγου τῆς σχολῆς ἐπὶ τῇ ἑβδομηκονταπενταετηρίδι αὐτῆς.

(Ἐν Ἀθήναις τυπογρ. Παρασκευᾶ Λεώνη 1920 σελ. 696).

Ἐπὶ τῇ ἑβδομηκοντῇ πέμπτῃ ἀμφιετηρίδι τῆς Ριζαρείου ἐκκλησιαστικῆς σχολῆς ὁ σύλλογος τῶν καθηγητῶν αὐτῆς ἀπεφάσισε τὴν ἐκδοσὴν τοῦ πανηγυρικοῦ τούτου τόμου, ἐν ᾧ μετὰ τῆς περιληπτικῆς ἱστορίας τῆς σχολῆς συνεκεντρώθησαν ἐπιστημονικαὶ πραγματεῖαι, ἀναμνήσεις, συγχαρητήριοι ἐπιστολαὶ καὶ ἕτερα σπουδαία δημοσιεύματα καθηγητῶν καὶ τροφίμων τῆς σχολῆς. Ὁ τόμος οὗτος περιποιεῖ ἀναμφιβόλως τιμὴν εἰς τὸν καθηγητικὸν σύλλογον τῆς ριζαρείου σχολῆς καὶ ἀποδεικνύει πασιφανῶς τὸ καὶ ἄλλως γνωστὸν καὶ πανθομολογούμενον ὅτι ἡ ριζαρεία σχολὴ ἐξαιρετικὴν κατέχει θέσιν μετὰ τῶν εκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων τῆς ἐλευθέρου Ἑλλάδος. Αἱ ἐξήκοντα περίπου πραγματεῖαι, ἃς περιλαμβάνει ὁ τόμος οὗτος, προῖόν ἀποκλειστικῶς τῶν καθηγητῶν καὶ τροφίμων τῆς σχολῆς, εἶνε τρανὴ ἀπόδειξις τοῦ ἐκλεκτοῦ τοῦ διδασκτικοῦ προσωπικοῦ τῆς σχολῆς καὶ τῶν ἀγλαῶν καρπῶν, οὓς ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτῆς παρέχει αὕτη εἰς τὴν κοινωνίαν. Μετὰ τῶν πραγματειῶν τούτων ὑπάρχουσι πραγματεῖαι τιμῶσαι ἀληθῶς τὴν ἐλληνικὴν ἐπιστήμην καὶ τὰ ἐλληνικὰ γράμματα καθόλου.

Δυστυχῶς ἕνεκα τῶν στενῶν ὁρίων τοῦ περιοδικοῦ τούτου καὶ τοῦ εἰδικοῦ σκοποῦ αὐτοῦ, δὲν δυνάμεθα εἰμὴ τινὰς μόνον τῶν ἐπιστημονικῶν διατριβῶν νὰ ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα. Καὶ δὴ ἔτι καὶ ἰδιαίτεραι μνείαι εἶνε ἐκ μὲν τῶν ἱστορικῶν διατριβῶν αἱ ἐξῆς: 1) **Χρυσσοστόμου Α. Παπαδοπούλου** Αἱ θεολογικαὶ καὶ ἱερατικαὶ σχολαὶ τῶν πρώτων αἰώνων (σ. 55-70) 2) **Θεμιστοκλέους Π. Βολίδου** Ἱστορικαὶ εἰδησεις περὶ Μισαήλ Ἀποστολίδου (σελ. 124-138) 3) **Γεωργίου Ι. Δέρβου** Βραχεῖα ἱστορικὴ μελέτη περὶ τῶν διωγμῶν τῶν χριστιανῶν κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τῆς ἐκκλησίας ὡς ὁπαδῶν τῶν νέων φιλελευθέρων ἀρχῶν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ (σελ. 158-184) καὶ 4) **Παρθ. Πολάκη** Ἡ περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς διδασκαλία τοῦ Θεοφίλου Κάρτη (σ. 397-413), ἐκ δὲ τῶν ἐρμηνηυτικῶν 1) **Εὐαγγέλου Ἀντωνιάδου** Ἡ ἐν ἀρείῳ πάγῳ ὁμιλία τοῦ ἀποστόλου Παύλου καὶ ἡ νεω-

τέρχ κριτικῆ ἐπιστήμῃ (σελ. 81—115), 2) **Νικολάου Α. Παπαγιαννοπούλου** Παράφρασις τῶν τριῶν πρώτων ψαλμῶν ἐκ τοῦ ἐβραϊκοῦ κειμένου καὶ παρατρήσεις τινές εἰς αὐτοὺς (σελ. 350—356) καὶ 3) **Π. Μπρατσιώτου** Ὁ δεσμώτης Βαπτιστῆς καὶ ὁ Κύριος (σελ. 575—600). Ἐκ τῶν νομοκανονικῶν διατριβῶν ἄξια ἰδίως μνείας εἶνε 1) **Κ. Ι. Δουβουνιώτου** Ἐκ τῶν νομοκανονικῶν χειρογράφων τῆς βιβλιοθήκης τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου τὰ ὑπ' ἀριθμὸν 1457 καὶ 1458 (σελ. 185—202), 2) **Παρθενίου Κίτρου** Σχέσις ἐκκλησίας καὶ πολιτικῆς (σελ. 373—380), 3) **Δημητρίου Α. Πετρακάκου** Εἶνε συνταγματικῆ, ἡ διοικητικῆ ἰσρὰ σύνοδος (σελ. 381—395) καὶ 4) **Ἀμύλλια Ἀλιβιζάτου** Περὶ χάριτος τῶν ποιῶν τῶν κληρικῶν ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ ἐκκλησίᾳ (σελ. 607—624) ἐκ δὲ τῶν χριστ. ἀρχαιολογικῶν 1) **Ν. Δ. Καλογεροπούλου** Τὸ πειλοποννησιακὸν ἐργαστήριον καὶ οἱ εἰκονογράφοι Μόσχῃ (σελ. 251—271) καὶ **Γεωργίου Α. Σωτηρίου** Τὸ ἰουστινιανέιον τεῦχος τῶν μεσαιωνικῶν Ἀθηνῶν (σελ. 434—444) καὶ ἐκ τῶν μουσικῶν διατριβῶν αἰ **Ἰωάννου Α. Γιαννούτσου** Περὶ ἐλευθέρου καὶ μετροσηματίστου ῥυθμοῦ ἐν τῇ ἐκκλησ. βυζαντινῇ μουσικῇ (σελ. 499—516) καὶ **Κωνσταντίνου Παπαδημητρίου** τὸ μουσικὸν ζήτημα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος (σελ. 625—696). Οὐχ' ἦττον πολλῆς προσοχῆς ἄξια εἶνε καὶ αἰ διατριβῆαι **Ἀρ. Π. Ἀραβαντινοῦ** Ἰατρικῆ καὶ ποίησις (σελ. 116—123), **Θεοφίλου Βορέα** Ἀκαδημαϊκὰ (σελ. 130—152), **Κ. Κουραβέλου** Ἡ ῥιζαρεία σχολῆ καὶ τὸ πρόγραμμα αὐτῆς (σελ. 276—283), **Ἀθανασίου Χ. Μπούτουρα** Ἱστορία τοῦ ζητήματος τῆς προφορᾶς τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης καὶ τῶν σχετικῶν ἀγώνων τῶν φιλολόγων (σελ. 318—334), **Κων. Λογοθέτου** Ἡ περὶ φύσεως φιλοσοφία Ἰωάννου τοῦ Σκότου (σελ. 517—533) καὶ **Βασιλείου Σπηλιοπούλου** Αἰ νέαι περὶ τοῦ ὕλικου κόσμου ἰδέαι (σελ. 534—574). Ἄξια τέλος ἰδιαζούσης προσοχῆς εἶνε ἐκ τῶν ἀναμνήσεων αἰ 1) **Ἀθανασίου Εὐταξία** Αἰ ἀναμνήσεις μου ἐκ τῆς ῥιζαρείου ἐκκλησιαστικῆς σχολῆς (σελ. 203—226), 2) **Γρηγορίου Παπαμιχαήλ** Διμοσιογραφικὰ ἀπομνημονεύματα (σελ. 357—372) καὶ 3) **Ν. Ι. Δούβαρη** Ἀλήθεια καὶ ποίησις (σελ. 290—311).

Τοιοῦτον τὸ περιεχόμενον τοῦ πανηγυρικοῦ τούτου τόμου τῆς ἐβδομηκονταπεντατηρίδος τῆς ἐκκλ. Ριζαρείου σχολῆς περιποιούντος τιμὴν εἰς τὴν γενεὰν σχολῆν καὶ τὰ ἐλληνικὰ γράμματα καθόλου.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

— Κατὰ τὴν συνέδριον τῆς 29 Ἰανουαρίου 1921 τῆς ἐπιτροπῆς πρὸς ἔκδοσιν τῶν καταλοίπων Σπ. Λάμπρου γενομένης γενικῆς συζήτησεως ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἐπεξεργασίας καὶ δημοσιεύσεως τῶν καταλοίπων ἀπεφασίσθη ὅπως καταρτισθῆ τετραμελής ἐπιτροπὴ ἐκ τοῦ προέδρου, τοῦ γενικοῦ γραμματέως, καὶ τῶν κ. κ. Α. Σκιαῖ καὶ Φ. Γεωργαντᾶ, ὅπως μελετήσῃ καὶ ἀποφασίσῃ τὰ περὶ τοῦ θέματος τούτου. Ἡ τετραμελής αὕτη ἐπιτροπὴ συνελθοῦσα τὴν Δευτέραν 1 Φεβρουαρίου 1921 ἀπεφάσισε τὰ ἑξῆς· α) τὴν ἔκδοσιν τῶν εἰκόνων τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων νὰ ἀναλάβῃ ἐπιτροπὴ ἀποτελουμένη ἐκ τοῦ προέδρου, τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἀδαμαντίου καὶ τοῦ γενικοῦ γραμματέως κ. Γ. Χαριτάκη· β) ἡ συμπλήρωσις καὶ ἔκδοσις τῶν ἱστορικῶν μελετῶν νὰ ἀνατεθῆ εἰς τὸν γενικὸν γραμματέα καὶ γ) ἡ συνέχεια τῆς ἐκδόσεως τοῦ νέου Ἑλληνομνήμονος νὰ ἀνατεθῆ εἰς τὸν κ. Κ. Δυοβουνιώτην. Πάντες οἱ ἄνωτέρω ἀπεδέχθησαν τὴν εἰς αὐτοὺς ἀνατεθείσαν ἐντολήν. Ἡ τετραμελής αὕτη ἐπιτροπὴ ἀπεφάσισεν ἔτι ὅπως αἱ ἐκδόσεις γίνωνται ἀκολουθουμένου πιστῶς τοῦ ὑπὸ τοῦ Σπ. Λάμπρου καταλειφθέντος κειμένου, γίνονται δὲ μόνον αἱ ἀπαραίτητοι πρὸς τὴν εὐπρόσωπον ἐπιστημονικὴν ἐμφάνισιν τῶν δημοσιευομένων προσθήκαι καὶ συμπληρώσεις:

— Ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἔκδοσιν τῶν εἰκόνων τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, ὁ πρόεδρος, ἡ κ. Ἄννα Λάμπρου καὶ ὁ γενικὸς γραμματεὺς, ὡς καὶ ὁ κ. Ἀσπιώτης μετέβησαν τὴν 4 Μαρτίου εἰς τὸ μουσεῖον τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας καὶ ἐκ τῶν αὐτόθι ἀποκειμένων ἀντιγράφων τῶν εἰκόνων ἐξέλεξαν ὀρισμένον ἀριθμὸν εἰκόνων, αἵτινες θὰ ἀπετυποῦντο κατὰ προτίμησιν ἐγχρωμῶς. Ἐξελέγησαν οὕτως αἱ ἐν τῷ καταλόγῳ τοῦ Σπ. Λάμπρου φέρουσαι τοὺς ἀριθμοὺς 309. 310. 311. 312. 316. 322. 325. 328. 329. 330. 333. 339. 345. 349. 356. 358. 361. 362. 365. 366. 375. 391. 392. 395. καὶ 400. Εἰς τὰς εἰκόνας ταύτας θὰ προστεθῶσι καὶ ἀναπαραστάσεις τοῦ Ἡρακλείου καὶ Βασιλείου τοῦ Α'. Ὁ κ. Ἀσπιώτης ἐβεβαίωσεν, ὅτι ἠδύνατο νὰ ἐκτελέσῃ τὴν πιστὴν διὰ λιθογραφίας ἐγχρωμον ἀναπαραστάσιν τῶν εἰκόνων καὶ χάριν δοκι-

μης παρεδόθη αὐτῷ τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 349 ἀντίγραφον, ὅπερ ἡ ἱστορικὴ καὶ ἐθνολογικὴ ἐταιρεία εὐγενῶς παρεχώρησε.

— Κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 9ης Ἀπριλίου 1921 ἡ ἐπιτροπὴ πρὸς ἔκδοσιν τῶν καταλοίπων τοῦ Σπ. Λάμπρου ἀπεφάσισεν ὅπως ἔνεκα τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν μελῶν καὶ τοῦ ἰδιάζοντος χαρακτήρος τοῦ ἔργου ἀποτελεσθῆ ἑκτελεστικὴ ἐπιτροπὴ ἐκ τοῦ προέδρου, τῆς κυρίας Λάμπρου, τοῦ γενικοῦ γραμματέως, καὶ τῶν κυρίων Γ. Στρέϊτ, Σουλτάνη καὶ Ἀ. Σκιαῖ, ἧτις νὰ διεξαγάγῃ τὸ ὅλον ἔργον ὑπὸ τὴν ἐπαρτείαν τῆς ἐπιτροπῆς, εἰδικώτερον δὲ νὰ ἀνατεθῆ εἰς τὸν πρόεδρον, κυρίαν Λάμπρου καὶ γενικὸν γραμματέα ἢ ἐκτέλεσις τῶν λαμβανομένων ἀποφάσεων καὶ ἡ διεξαγωγὴ τῆς τρεχούσης ὑπηρεσίας. Κατὰ τὴν αὐτὴν συνεδρίαν ἀπεφασίσθη ὅπως χρέη ταμίου ἐκτελῆ ἡ κυρία Ἄννα Σπ. Λάμπρου.

— Ὁ διευθυντὴς τῆς ἐνταῦθα γαλλικῆς σχολῆς κ. *Ch. Picard* εὐχαριστῶν δι' ἐπιστολῆς τὴν κυρίαν Α. Λάμπρου ἐπὶ τῇ ἀποστολῇ τῶν τριῶν τελευταίων τευχῶν τοῦ ΙΔ τόμου τοῦ νέου Ἑλληνομνήμονος προσθέτει μετὰ τῆς διακρινούσης αὐτὸν εὐγενείας « *Ainsi que je l' ai déjà dit a l' un des membres de la commission de publication, notre bibliothèque sera constamment à la disposition de la commission, et je m' efforcerais de lui faciliter l' usage, dans la mesure des mes moyens* ».

— Ὁ διευθυντὴς τῆς ἐθνικῆς βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων κ. *H. Omont* ἐπὶ τῇ λήψει τοῦ πρώτου τεύχους τοῦ ΙΕ' τόμου τοῦ νέου Ἑλληνομνήμονος ἀπηύθυνε πρὸς τὴν κυρίαν Λάμπρου τὴν ἀκόλουθον ἐπιστολήν.

Bibliothèque Nationale

Paris le 11 Octobre 1921

M a d a m e,

Permettez-moi de vous remercier de l'aimable envoi des fascicules du *Nouvel Hellénomnémon* que vous avez eu la gracieuseté de m'envoyer et dont je vous suis très reconnaissant. Quels trésors patiemment amassés par votre regretté mari, et sagement édités par lui. Il aura été pour

l'Hellénisme du moyen âge et de la renaissance l'un des plus grands et plus diligents pionniers, et on ne saurait vous savoir assez de gré du zèle pieux avec lequel vous prenez soin d'en continuer et d'en assurer la publication pour le plus grand profit de l'érudition.

Veillez agréer, Madame, avec la nouvelle expression de ma très vive gratitude l'hommage de tous mes respects.

H. OMONT

— Ο ἔφορος τῶν βυζαντινῶν ἀρχαιοτήτων κ. Γ. Α. Σωτηρίου, συνεχίζων τὰς παρεχομένας εἰς τον «Ν. Ἑλληνομνήμονα» πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἀειμνήστου συντάκτου του εἰδήσεις τῆς ὑπηρεσίας αὐτοῦ, τὰς ἀφορώσας τὴν μελέτην, ἐπίβλεψιν, συντήρησιν καὶ σκαφικὴν ἔρευναν τῶν μεσαιωνικῶν μνημείων τῆς Ἑλλάδος, ἀνακοινεῖ τὰ ἐπόμενα :

Ἐκ τῶν ἀναγραφεισῶν ἐν «Νέῳ Ἑλληνομνήμονι» (Τόμ. ΙΓ'. 1916. σελ. 374—376 καὶ 477—481) ἐνεργειῶν τῆς Ἐφορείας Βυζαντινῶν ἀρχαιοτήτων προέκυψαν αἱ ἑξῆς μελέται :

1. Τὰ εἱλείπια τοῦ παρὰ τὸν "Ἀρείου Πάγον Βυζαντινοῦ Ναοῦ (ἐδημοσιεύθη ἐν Ἀρχαιολογικῷ Δελτίῳ Ἑπιμετριοῦ Ἐκκλησιαστικῶν, τόμῳ Β'. 1916. σελ. 119—143· βλ. ἀγγελοθεῖσαν ἀνασκαφὴν ἐν «Νέῳ Ἑλληνομνήμονι», τόμ. ΙΓ', σελ. 376). Πόρισμα τῆς μελέτης εἶνε ὅτι τὰ πρὸς τὰ ΒΑ. τοῦ λόφου τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐρευνηθέντα εἱλείπια ἀποδεικνύουν ὅτι πρόκειται περὶ δρομικοῦ Ναοῦ (Βασιλικῆς ἀνατολικοῦ τύπου) εἰς τρία κλίτη διηρημένου, ἰδρυθέντος πιθανώτατα τὸν Θ' αἰῶνα,¹ ὁμοίας περίπου ἀρχιτεκτονικῆς διατά-

1. Ὁ Ναὸς τοῦ Ἀρεοπαγίτου ἐχρονολογήθη ἐν τῇ μελέτῃ ὡς κτίσμα τοῦ Η' αἰῶνος ἕνεκα τῆς τοιχοδομίας καὶ τῶν ἀνευρεθέντων γλυπτῶν. Ἄν ὁμως λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι τὰ ἐν τῇ κυρίως Ἑλλάδι καὶ μάλιστα ἐν Ἀθῆναις βυζαντινὰ μνημεῖα χρονολογοῦνται ἀπὸ τοῦ 10ου αἰῶνος καὶ ἑξῆς, ἔν δὲ μόνον μνημεῖον γνωρίζομεν ὡς ἰδρυθὲν τῷ 871 μ. Χ. (τὴν κατεδαφισθεῖσαν παρὰ τὸ Μετόχιον τοῦ Παναγίου Τάφου Βασιλικὴν τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Μαγκούτη, δυνάμεθα καὶ περὶ τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἀρεοπαγίτου νὰ εἴπωμεν ὅτι οὗτος εἶνε κτίσμα τοῦλάχιστον τοῦ τέλους τοῦ Θ' αἰῶνος, τῆς τοιχοδομίας (ἧς μόνον αἱ ἐσωτερικαὶ ὄψεις διακρίνονται) καὶ τῶν γλυπτῶν (διαφόρων χρόνων) μὴ δυνάμενων ἑπαρκῶς νὰ χρονολογήσωσι τὸ μνημεῖον.

ξίως πρὸς τοὺς υἱοὺς τῶν Ἀθηνῶν : Μονιστηράει, "Αγ. Φίλιππον καὶ Ναὸν Μετοχίου τοῦ Πυργίου Τάφου, καὶ ἀξιολόγου διὰ τὴν γνῶσιν ἡμῶν περὶ τῆς τιμῆς, ἣς ἀπῆλαυεν ἐν Ἀθήναις Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης, εἰς μνήμην τοῦ ὁποίου ἦτο ὁ Ναὸς ἀφιερωμένος. Ὑπὸ τὸ ἔδαφος τοῦ ναοῦ ἀνευρέθησαν ὁστῶ τάφοι, ἀξιόλογα θραύσματα βυζαντινῶν ἀγγείων καὶ ἐπιγραφῆ, ὧν σπουδαιότερα εἶπε ἡ τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν Λέοντος, ἔχουσα οὕτως :

«Οὗτος ὁ πύργος ἐκτίσθη | παρὰ Λέοντος τοῦ ἀγιωτά | του
ἡμῶν Δεσπότης Ἀθηνῶν | συγκέλλου τοῦ ῥέκτορος».

Εἰς ἐπιθανώτατα ἐπιγραφῆ ἐντετοιχισμένη ἄλλοτε ἐπὶ τινος πύργου τῆς Ἀεροπόλεως ἢ τοῦ ἐξωτερικοῦ τείχους, μετεκομίσθη δὲ εἰς μεταγενεστέρας χρόνους ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς κάλυμμα τάφου. Ὁ Λέων οὗτος ἀπέθανε κατὰ χαραγμὰ τι ἐπὶ τῶν κιόνων τοῦ Παρθενωνος τῷ 1059 μ. Χ. φαίνεται δὲ ὅτι διεδραμάτισε σπουδαῖον πρόσωπον ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ καὶ πολιτικῇ ἱστορίᾳ τῶν Ἀθηνῶν.

2. Χριστιανικὰ μνημεῖα τῆς νήσου Χίου (ἐδημοσιεύθη εἰς Πιράρτημα Ἀρχ. Δελτίου, τόμῳ Β. 1916, σελ. 27—44. βλ. τὰ περὶ ἐπιβλέψεως καὶ συντηρήσεως τῶν ἐν Χίῳ μεσαιωνικῶν μνημεῖων ἐν «Ν. Ἑλληνομνήμωνι» τομ. ΙΓ', σελ. 375 κ. ἐ.). Τὰ χιακὰ μνημεῖα τῶν μέσων χρόνων διακρίνονται ἐν τῇ μελέτῃ εἰς τρεῖς κατηγορίας : εἰς ἀρχιότερα χριστιανικά, ὁποῖα εἶπε ὁ ναὸς τοῦ Ἀγ. Ἰσιδώρου καὶ Μυρόπης, ἰδρυθεῖς, κατὰ τὴν παράδοσιν, ἐπὶ Πωγωνάτου (ἔ. 535) καὶ εἰς τὴν θεσιν τοῦ ὁποίου ἔχει πηχλῆ εἰς νεωτέρους χρόνους παρεκλήσιον· ἐρείπια παρὰ τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Φάναις (παρὰ τὸ χωρίον Πυργί) καὶ ἄλλα, ὧν τὰ ἀρχιτεκτονικὰ καὶ διακοσμητικὰ μόνον μέλη διεσώθησαν εἰς τὸ Μουσεῖον σήμερον τῆς Χίου συνηθροισμένα· — εἰς κυρίως βυζαντινα, ἀξιολογώτερον τῶν ὁποίων εἶπε ἡ Νέα Μονή, κτίσμα τοῦ Μονομάχου, τῷ 1045 μ. Χ. ἰδρυθὲν κατὰ τὸν τύπον τῶν ὁστωγωνικῶν μετὰ τρούλλου Ναῶν διὰ λαμπρῶν μωσαϊκῶν καὶ ὀρθομαρμυρώσεως κοσμούμενον, χρησιμεύσαν δὲ ὡς πρότυπον διὰ τὴν κτίσιν πέντε ἄλλων βυζαντινῶν Ναῶν ἐν τῇ νήτῳ (πρβλ. Ν. Ἑλλην. ἔ. ἀ. σελ. 376)· — εἰς φραγκικά, ὁποῖα εἶπε τὸ κάστρον τῆς πόλεως Χίου καὶ ἀξιόλογα ἀνάγλυφα· — καὶ εἰς ἔργα τῶν χρόνων τῆς τουρκοκρατίας, ὧν σπουδαιότερον εἶπε ὁ τάπης (τ ε ὕ κ ι' ἐν Χίῳ καλούμενος) τῆς Ν. Μονῆς μετ' ἀξιολόγου ἐπιγραφῆς δηλωτικῆς τῆς ἐμπορικῆς κινήσεως καὶ τῶν ἐργαστηρίων τῆς

της νήσου κατὰ τοὺς χρόνους τῆς τουρκοκρατίας. Ἐν τῇ μελέτῃ διευκρινίζονται διὰ 30 εἰκόνων καὶ 5 πινάκων μεθ' ἑρμηνευτικοῦ κειμένου ἀξιολογώτατα διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς νήσου ἀλλὰ καὶ τῆς μεσαιωνικῆς καθόλου τέχνης χυκὰ μνημεῖα.

3. Περὶ τῆς Μονῆς τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου καὶ τῶν ἐν αὐτῇ κειμηλίων. (ἔδημοσιεύθη εἰς Πιράνημα Ἄρχ. Δελτίου, τομ. Δ'. 1918. σελ. 46—80 βλ. Ν. Ἑλληνομν. ΙΓ'. σελ. 374) Περιέχει σύντομον ἱστορίαν τῆς Μονῆς καὶ τῶν περὶ αὐτῆς φερομένων παραθέσεων, ἐξετάζει δὲ κυρίως τὴν τέχνην καὶ τὰ κειμήλια τῆς Μονῆς, ἵστα τὴν φερομένην ὡς εἰκόνα τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, τὴν ὁποίαν ὑποθέτει εἰκόνα βυζαντινῶν χρόνων, ἀπὸ τοῦ Ι'. αἰῶνος δυναμένην εἰς χρονολογηθῆ, τὰς μικρογραφίας πέντε ἱστορημένων χειρογράφων τοῦ ΙΒ'. καὶ ΙΓ'. αἰῶνος, τὰ πλούσια ἄμφια τῆς Μονῆς διαφόρων ἐποχῶν (τὸ ἀρχαιότερον εἶνε τοῦ ἔτους 1614), τοὺς ξυλογλύπτους μετὰ χρυσῶν ἢ ἀργυρῶν ἐπενδύσεων καὶ πολυτίμων λίθων σταυρούς, ὁμοίας πρὸς τὰ ἄμφια ἐποχῆς, τὰς λειψανοθήκας, τὰ ἱερά σκεύη καὶ τὰς ἐπενδύσεις τῶν Εὐαγγελίων καὶ παραθέτει τὰς ἐν αὐτοῖς ἐγχαρακτοὺς ἢ ἀναγλύφους ἐπιγραφάς, ἀξιολόγους διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Μονῆς ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς ξυλογλυπτικῆς, ὑφαντουργίας καὶ χρυσοχοικῆς κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας ἐν ταῖς ἐλευθερικαῖς χώραις.

Εἰς τὸν αὐτὸν τόμον τοῦ Ἄρχ. Δελτίου (σελ. 30-44) ἔδημοσιεύθη καὶ ἰδιαιτέρᾳ μελέτῃ «περὶ τῆς εἰκόνης τοῦ Παλαιολόγου τῆς Μονῆς Μ. Σπηλαίου» μετὰ τῆς ἐν αὐτῷ ἀναγεγραμμένης ἐπιγραφῆς τῆς ἀναφερομένης εἰς τὸν ἀριστερὰ τῆς εἰκόνης παριστάμενον Ἰωάννην Δούκαν Ἀγγελον Παλαιολόγον Ραοῦλ Δάσκαρην Τορνίκην Φιλανθρωπιδὸν τὸν Ἀσάνην, ὃν ὑποθέτει ὡς προῶρος ἀποθανόντα υἱὸν τοῦ Δημητρίου Παλαιολόγου, ἀδελφοῦ τοῦ τελευταίου Κωνσταντίνου.

4. Παλαιὰ Χριστιανικὴ Βασιλικὴ Ἰλισοῦ. (ἔδημοσιεύθη ἐν Ἄρχ. Ἐφημερίδι, τοῦ ἔτους 1919 σελ. 13—1 βλ. ἀγγελίαν ἀνασκαφῆς ἐν Ν. Ἑλληνομν. τόμ. ΙΓ'. σελ. 376). Ἐκτίθενται τὰ πορίσματα τῆς ἀνασκαφῆς, τῆς ἐκτελεσθείσης κατόπιν διαταγῆς τοῦ τότε Ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας ἀειμνήστου Σ. Λάμπρου. Ἐν τῇ μελέτῃ προτάσσεται ἡ περιγραφή τῶν ἀνευρεθέντων θεμελίων μεγάλης τρικλίνου ἑλληνιστικῆς Βασιλικῆς μήκους 55 μέτρων καὶ πλάτους 22 μ. μετ' ἐγχευοῦ κλίτους, Νάρθηκος καὶ ὑπογείου Κρύπτῆς παρὰ τὸ ἀριστε-

ρόν κλίτος ἀνευρεθείσης μετὰ τριῶν ἀρκοσολίων, ἣν ὑποθέτει ὡς τὸ ὑπὸ Μιχ. Ἀκομινάτου ἀναφερόμενον (Σ. Λάμπρου, Μιχ. Ἀκομινάτου τὰ σωζόμενα. Α'. σελ. 150 κ. έ.) Μανσωλείου τοῦ ἐπισκόπου Ἀθηνῶν Λεωνίδα καὶ τῆς συνοδείας αὐτοῦ, μαρτυρησάντων κατὰ τὸν Γ'. μ. Χ. αἰῶνα ἐπὶ Δεκίου. Πολλὰ μέρη τοῦ Ναοῦ διέσωσαν τμήματα λαμπροῦ μωσαϊκοῦ δαπέδου, ἀνευρέθησαν δὲ καὶ τινὰ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη μαρτυροῦντα τὴν μεγαλοπρέπειαν τοῦ ἀρχαιοτέρου χριστιανικοῦ Ναοῦ τῶν Ἀθηνῶν, τοῦ ἀναγομένου πιθανώτατα εἰς τὰ μέσα τοῦ Β'. αἰῶνος καὶ συνδεομένου ὅπωςδήποτε πρὸς τὴν Ἀθηναΐδα, ἣν ὡς σύζυγον Θεοδοσίου τοῦ Β'. μετονομασθεῖσαν Εὐδοκίαν. Κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν ἀνευρέθησαν χριστιανικοὶ τάφοι διαφόρων ἐποχῶν καὶ σύστημα Κρηνῶν, ἀρχαιοτέρας ἐποχῆς, ἐκ τῶν προηρισμένων πιθανώτατα ν' ἀρδεύωσι τοὺς περιφήμους Κήπους, τοὺς παρὰ τὸν Ἴλισον ἐκτεινομένους, ὧν τινες ἐχρησιμοποιήθησαν κατὰ τοὺς χριστιανικοὺς χρόνους διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς παρ' αὐτὰς ἰδρυθείσης μεγαλοπρεποῦς χριστιανικῆς Βασιλικῆς.

5. *Le chateau-fort de Chloumoutzi et son atelier monétaire de tournois de Clarenzia.* (ἐδημοσιεύθη ἐν *Journal international d'archéologie Numismatique*, publié par J. Svoronos, τόμ. XIX, 1918-1919, Paris-Αθήναι σελ. 273-279 βλ. Ν. Ἑλληνομνημ. ΙΓ'. σελ. 477-481). Εἶνε ἡ ἐκθεσις περὶ τῶν ἀνασκαφῶν ἐν τῷ Κάστρῳ Χλουμουτζίου παρὰ τὴν Γλαρέντζαν (Κυλλήνην), τὰς ὁποίας ὁ συγγραφεὺς ἐξέτελεσε τῇ ἰδιαιτέρᾳ συστάσει καὶ ἐντολῇ τοῦ Σ. Λάμπρου, μέλλοντος, ὡς ὁ ἴδιος ἔλεγε, νὰ συμπληρώσῃ διὰ τῆς ἐκδόσεως ἰδίου τεύχους τὴν ὑπ' αὐτοῦ μεταφρασθεῖσαν καὶ συμπληρωθεῖσαν Ἱστορίαν τῆς Φραγκοκρατίας τοῦ Miller. Ἐν τῇ ἀνωτέρῳ μελέτῃ ἐκτίθεται πλατύτερον μετ' εἰκόνων καὶ σχεδίων τὰ ἐν Ν. Ἑλληνομνημόνι ΙΓ'. σελ. 479 ἀναγραφέντι πορίσματα τῆς ἀνασκαφῆς, ὡς ταῦτα ἀνεκοινώθησαν καὶ ὑπὸ Ι. Σβορώνου εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν ἐπιγραφῶν κλπ. ἐν Παρισίοις (βλ. *Comptes rendus des séances de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres*, 1919, p. 28 κ. έ.).

Αἱ ἀπὸ τῆς διακοπῆς τῆς ἐκδόσεως τοῦ «Νέου Ἑλληνομνημῶνος» μέχρι σήμερον ἐνέργειαι τῆς Ἐφορείας Βυζαντινῶν ἀρχαιοτήτων θὰ ἐκτεθῶσι εἰς τὸ ἐπόμενον τεύχος.

— Ὁ ἐπιμελητὴς τῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ ἀρχαιοτήτων κ. Ν.Ι. Γιαννόπουλος ἐν ἐκδρομαῖς αὐτοῦ κατ' Ἰούλιον, Αὐγούστου καὶ Σεπτέμ-

βριον εἰς διάφορα μέρη τῆς Κεφαλληνίας, πλὴν τῶν καθαρῶς ἀρχαιολογικῶν ἐρευνῶν, προέβη καὶ εἰς ἐρεῦνας βυζαντιακῆς καὶ ἱστορικῆς, τὰ δὲ πορίσματα τῶν ἐρευνῶν του εἶνε τὰ ἑξῆς ἐν συνόψει ἐκτιθέμενα.

1. Συνέλεξεν ἀντιγράψας πιστῶς τριάκοντα περίπου οἰκόσημα βενετικῶν τῆς τε Βενετικῆς Δημοκρατίας, τῶν Τόκκων καὶ ἄλλων δυναστῶν καὶ οἰκογενειῶν. 2. Ἀντέγραψε διαφόρους ἐπιγραφὰς λατινικὰς καὶ ἑλληνικὰς ἐν τε τῷ φρουρίῳ τῶν Τόκκων (Κάστριον Ἁγ. Γεωργίου) καὶ ἐν Ἀργοστολίῳ καὶ ἐπιγραφικὰ χαράγματα ἐπὶ μαλακοῦ λίθου εἰς τὰς σκοπιὰς τοῦ φρουρίου, γεγραμμένα προφανῶς ὑπὸ στρατιωτῶν ἑλληνοϊταλιστί. 3. Κατεμέτρησε καὶ ἐσχεδίασε δύο οἰκοδομήματα βυζαντινὰ δι' ὀπτῶν πλίνθων ἐκτισμένα ἐν Σάμῃ καὶ ἐσχεδίασε διάφορα γλυπτὰ τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων ἐν Σάμῃ. Ἐπίσης ἀνεῦρε τέσσαρας ἐπιγραφὰς τοῦ Ε' τοῦ Γ' π. Χ. αἰῶνος καὶ τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων εἰς κορμὸν ἀγάλματος, ἅτινα ἐν μέρει μετηνέχθησαν εἰς τὸ μουσεῖον Ἀργοστολίου, πρόκειται δὲ νὰ μεταφερθῶσι καὶ τἄλλα. 4. Περιέγραψε τὰς ἀξιολογωτέρας εἰκόνας τῶν ναῶν τοῦ ναοῦ τῆς Θεοτόκου ἐν Σάμῃ, τοῦ ναοῦ Ἁγ. Νικολάου καὶ τοῦ Ναοῦ Ἁγ. Φανέντων ἐν τῇ διαλελυμένῃ μονῇ τῶν Ἁγ. Φανέντων ὑπερθεῖν τῆς Σάμης, ἧς ἀντέγραψε τὴν τε ἐνεπιγραφον πλάκα τῆς ἀνεγέρσεως τῆς μονῆς τῷ 1644 καὶ τὰ ὀλίγα ἐν αὐτῇ βυζαντινὰ γλυπτὰ. 5. Μετέβη εἰς τὸν δῆμον Θηναίας καὶ εἰς τὰ ἐν αὐτῷ χωρία Καρδακᾶτα κλπ. μετὰ τοῦ ἑλληνοδιδασκάλου κ. Γ. Λαμπρινάτου καὶ περιέγραψε τὰς σπουδαιότερας εἰκόνας, τέμπλα κλπ. τῶν ἐκεῖ ναῶν, ἐξήταξε τὴν περιώνυμον πηγὴν, ἐξ ἧς ὑδρεύονται οἱ κάτοικοι Καρδακάτων, ὀνομαζομένην δωριστὶ Παγάη, ἵνακαινισθεῖσαν τῷ 1789 Ἰουλίου 10 ὑπὸ Γερασίμου Κακουράτου, ὡς δηλοῖ ἡ ἐπ' αὐτῆς ἐπιγραφή. 6. Μετέβη εἰς τὴν μονὴν Ἁγίου Γερασίμου καὶ ἀντέγραψε μεγίστην ἐπιγραφὴν ἐπὶ πορφυρίτου λίθου ἰταλιστί τοῦ ΙΖ' αἰῶνος, ἐντετειχισμένην ἐν τῷ ναῷ (ἡ μονὴ εἶνε γυναικεία). 7. Μετέβη εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου (γυναικείαν), ἐνθα : α') περιέγραψεν ἱερὰ ἄμφια, ἐργόχειρα χρυσοκέντητα τῆς Ροζάνης Ζώτου Τσιγαρᾶ Βοεβόδα Μολδοβλαχίας, γενομένης μοναχῆς καὶ μετονομασθείσης Ρωμύλης, χρονολογημένα τῷ 1639. β') περιέγραψεν εἰκόνα χαλκογραφικὴν μικρὰν, τεθειμένην ἐν πλαισίῳ τοῦ Ζώτου Τσιγαρᾶ, ἐξ Ἰωαννίνων, ἣν ἐδημοσίευσε καὶ ἡ ἀείμνηστος Σπ. Λάμπρος ἐν τῷ «Νέῳ Ἑλληνομνήμονι» ἐξ ἄλλου ἀντιτύπου. γ') πε-

ριέγραψε μεγάλην εἰκόνα ἐν πλαισίῳ ἐπὶ κηρωτῆς ὀθόνης γραφεῖσαν τῷ 1639, καὶ ἄνω μὲν εἰκονίζουσιν τὴν Θεοτόκον ἔχουσαν τὸν παῖδα Ἰησοῦν ἐν ἀγκάλαις καὶ δύο ἁγίους ἑκατέρωθεν, κάτω δὲ ἐν προτομῇ τῆς προσωπογραφίας τῆς Ροζάνης, ὡς Ρωμύλης μοναχῆς, τοῦ πατρὸς αὐτῆς Ζώτου Τζιγαρᾶ καὶ τῆς μητρὸς αὐτῆς, ἀμφοτέρων ἐν παραδόξοις ἀμφιέσεσι. 8) περιέγραψε τὸ τέμπλον καὶ τὰς σπουδαιότερας εἰκόνας τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγ. Ἀνδρέου. 8. Μετέβη εἰς τὸν παρακείμενον τῇ μονῇ ταύτῃ μικρὸν παλαιότατον ναὸν τοῦ Ἀρχαγγέλου ἀνήκουτα εἰς τὴν παλαιότεραν μονήν, ἧς σώζονται τὰ ἐρείπια καὶ ἐσημείωσε λεπτομερῶς τὸ τέμπλον τοῦ ναοῦ, τὰς ἐπὶ ξύλου εἰκόνας καὶ τὰς σιωζόμενας τοιχογραφίας τοῦ ναοῦ, ἔργα ἴσως τοῦ 15' αἰῶνος. Ἐν αὐταῖς εὔρε σύνθεσιν ἱστορικοῦ περιεχομένου, δηλ. φράγκους ἵπποτας διώκοντας ἄλλους δύο, εἰς τὸ βάθος πόλιν καιομένην, ὅπισθεν τῆς διωκούσης ὁμάδος ἵππέων ἐν φραγκικῇ περιβολῇ ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν, ὡσεὶ πληγεὶς ἔφιππος, καὶ ὅπισθεν τούτου ὁ ἀρχάγγελος Μιχαὴλ στρεφόμενος ἀριστερά, κρατῶν ξίφος γυμνὸν καὶ δεικνύων τοὺς φεύγοντας διὰ τῆς ἀριστερᾶς. Ἡ ἐπιγραφή δυστυχῶς τῆς πολυτίμου ταύτης συνθέσεως, ἐχούσης ἀναλογίαν πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Σωτηρίου ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου μετὰ τὴν πυρκαϊῆν ἀνακαλυφθεῖσαν τοιχογραφίαν (ὄρα «Ἀρχαιολογικὸν Δελτίον», 1918, παράρτ. σ. 27 ὅλοσέλιδον εἰκόνα) λείπει ἐκ φθορᾶς πρὸς τὰ ἄνω τῆς τοιχογραφίας. 9) Ἐπίσης ἐξήτασε τὸν ναὸν τοῦ νεκροταφείου τῆς μονῆς τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, ἐνθα εὔρε πλην τῶν ἄλλων καὶ εἰκόνα ἀγιογραφικὴν πρωτοτύπου συνθέσεως. 10) Μετέβη μετὰ τοῦ ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικῷ Μουσείῳ ἐπιμελητοῦ κ. Σπ. Ν. Μαρινάτου εἰς τὰς μονὰς **Ταφροῦ καὶ Κηπουρίων**. Ἡ ἀρχαιότερα μονὴ εἶναι ἡ τοῦ Ταφροῦ, ἐνθα εἶναι ἐντετειχισμένα διάφορα γλυπτὰ τεμάχια μαρμάρου μετὰ γεωμετρικῶν κοσμημάτων. Ἐν δὲ τῇ μονῇ Κηπουρίων ἰδρυθεῖσα τῷ 1757 ὑπὸ τοῦ ἱερομονάχου Χρυσάνθου Πετροπούλου ἀνεκάλυψαν ἀμφότεροι εἰκόνας παλαιᾶς φορητᾶς ἐπὶ ξύλου καὶ ὀθόνης κηρωτῆς (μουσαμᾶ) βυζαντινᾶς καὶ τῆς ἀναγεννήσεως σπουδαιότατας διὰ τὴν πρωτοτυπίαν τῆς συνθέσεως καὶ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ καλλιτέχνου. Αἱ δύο ἐπὶ μουσαμᾶ εἰκόνες, αἵτινες ἦσαν ἀπερριμμένοι καὶ κονιορθισθεῖς καταστάσασαι ἀδιάκριτοι τελείως καθαρισθεῖσαι ὑπ' αὐτῶν ἀπέδειξαν ὅτι περιείχον ἢ μὲν σύμπλεγμα πολυσύνθετον ἐκ προσώπων πολλῶν τῆς Σταυρώσεως, ἢ δὲ ὅμοιον σύμπλεγμα τοῦ φιλήμα-

πος τοῦ Ἰούδα καὶ τῆς συλλήψεως τοῦ Ἰησοῦ. Ἐπίσης εὔρον βυζ. ξύλινον πινάκιον εἰκονίζον τὴν κεφαλὴν Ἰω. τοῦ Προδρόμου ἐπὶ πίνακι. Ἐξήτασαν καὶ κατέγραψαν, τὸ τέμπλον, τὰς σπουδαιοτέρας εἰκόνας, τὸ σκευοφυλάκιον καὶ τὴν βιβλιοθήκην, ἔνθα εὔρον δύο κώδικας ἐπὶ μεμβράνης τοῦ ΙΓ' αἰῶνος, περιέχοντας ὁ μὲν Εὐαγγέλιον τὸ διὰ τεσσάρων ἐν κειμένῳ καὶ σημειώσεων ἐρμηνευτικαῖς εἰς εἰς τὰς τρεῖς πλευρὰς ἐκάστης σελίδος, μεθ' ὠραίων λεπτοτάτης μικρογραφικῆς τέχνης ἐπιτίτλων ἐγχρώμων καὶ ἐπιχρύσων καὶ ὠραίων κεφαλαίων ἐγχρώμων καὶ ἐπιχρύσων γραμμάτων, ὁ δὲ Εὐαγγέλιον κατὰ λογάδην. Ἐπίσης δύο κώδικες χαρτῶοι τοῦ ΙΔ'—ΙΕ' αἰῶνος περιέχουσιν ἀποφθέγματα τῶν νηπτικῶν πατέρων. Ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ εὔρηται καὶ Ρωσικὸν Εὐαγγέλιον. Παραλείποντες δευτερεύουσας σημασίας ἐρεύνας τινάς, σημειούμεθα ἐπιπροσθέτως ὅτι

11. Μετέβη εἰς τὸ χωρίον Ντομᾶτα καὶ ἐξήτασε τὴν ἐκεῖ παλαιὰν ἐκκλησίαν μόνος ὁ κ. Γιαννόπουλος, ἔνθα ἔμαθεν ὅτι ἐκεῖ φυλάσσεται τὸ φέρετρον τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε', δι' οὗ μετηνέχθη ὁ σεπτὸς νεκρὸς, εὔρεθεις ἐν τῇ θαλάσῃ ὑπὸ Κεφαλλῆνος πλοιάρχου.

12. Μετέβη εἰς τὸ χωρίον Πισάδες καὶ ἐξήτασε τὸν ἐκεῖ ναὸν, ἰδίως δὲ εἰκόνα ἀνάγλυφον ἐπὶ μαρμάρου τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου.

13. Ἀντέγραψε τὸ ἐπὶ μεμβράνης δουρικὸν ἔγγραφον ὑπὲρ τῆς μονῆς τοῦ Ἀγ. Γερασίμου μετ' οἰκοσήμεων ἐγχρώμων ἔξ συνταχθὲν τῷ 1641, ἐπικυρωθὲν δὲ ὑπὸ τῶν ἐπιτοπίων, φαίνεται, βενετικῶν ἀρχῶν τῷ 1642 καὶ 1793, ἀποκείμενον ἐν πλαισίῳ ἐν τῷ Ἀρχειοφυλακείῳ Κεφαλληνίας.

14. Ἀνεῦρεν ἐν οἰκίᾳ ἐν τῷ χωρίῳ Καρδακάτοις πολυάριθμα ἔγγραφα ἑλληνιστὶ καὶ ἰταλιστὶ συντεταγμένα, ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ ΙΖ' αἰῶνος μέχρι τοῦ 1830.

15. Ἐπισκεφθεὶς ἐν Ἀγία Θέκλῃ τὴν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ κ. Τσιμάτου ἰδιωτικὴν συλλογὴν, πλὴν τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν εἰδῶν ἐκ λίθου ἢ πηλοῦ, εἶδε τὴν προσωπογραφίαν τοῦ Ἀγ. Γερασίμου, ζῶντος ἔτι ἐν πλαισίῳ μεγάλην εἰκόνα 0,60 περίπου μήκου καὶ ἀναλόγου πλάτους πολλὰς εἰκόνας ἀνδρῶν ἐπισήμων ἡμετέρων καὶ ξένων καὶ τὴν εἰκόνα Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου, παλαιὰν μικρὰν χαλκογραφίαν μετὰ πανομοιότηπου ὑπογραφῆς του.

16. Ἀνεῦρεν εἰκόνα ἐπὶ σανίδος ἐπιμήκουσ, μήκουσ περίπου 1 μ. καὶ πλ. 0, 40, ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τοῦ Ἀγίου Βασιλείου τοῦ χωρίου Καλλιγᾶτων, παριστῶσαν, ἄνω μὲν ἐν νεφέλαις ἐν τῷ μέσῳ τὸν Χριστόν, δεξιὰ αὐτοῦ τὴν Θεοτόκον λιτανεύουσαν καὶ ἀριστερὰ αὐτοῦ τὸν ἅγιον Νικόλαον· κάτω δὲ θάλασσαν, ἐν ἧ' δύο πλοῖα ἰστιοφόρα μεγάλα, ἔχοντα τοὺς ἰστούς

συνεσταλμένους καὶ πλήρη ἀνθρώπων. Τὸ ἐν πλοῖον ἀριστερὰ ἡμῶν εἶναι ὡς φαίνεται ἑλληνικόν, ἔχει δὲ τὴν πρύμνην ἐστραμμένην πρὸς τὴν πρῶραν τοῦ ἑτέρου πλοίου, οὐ οἱ ἄνδρες φέρουσι χιτῶνας ἐρυθροὺς καὶ πρασίνοὺς καὶ σαρίκια λευκὰ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς· ἀμφοτέρων δὲ τῶν πλοίων οἱ ἄνδρες πυροβολοῦσι μὲ τὰ τρομπόνια τῶν κατ' ἀλλήλων. Ἐπὶ τοῦ πρώτου καὶ ἐπὶ τῆς πρῶρας τοῦ δευτέρου δύο ἄνδρες ἴστανται ὄρθιοι κρατοῦντες γυμνὰ ξίφη· παρ' αὐτοὺς δὲ ὁμάδες ἐνόπλων μετὰ δοράτων καὶ ξιφῶν ἐφ' ἑκατέρου πλοίου. Ἐκ δὲ τοῦ πρώτου εἰς κύπτων ῥίπτει ἀρπάγην κατὰ τοῦ δευτέρου πλοίου. Παρὰ τὸ πρῶτον γυνὴ λυσίκομος ἐπιπλέει ἐπὶ σανίδος, ἑτέρα δὲ προσωτέρω τοῦ πλοίου κολυμβᾷ ἐν τῇ θαλάσῃ. Ὡς φαίνεται πρόκειται περὶ ναυμαχίας πειρατικῆς. Ὁ κ. Ν. Ι. Γιαννόπουλος μετέφερε τὴν εἰκόνα εἰς τὸ Μουσεῖον.

— Ὁ καθήγητὴς τῆς σχολῆς τῶν καλῶν τεχνῶν τοῦ Βουκουρεστίου κ. Μ. Στεφανέσκο ἔκαμε πρό τινος ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Παρνασσοῦ διάλεξιν περὶ τῆς ἀρχαίας τέχνης τῶν μοναστηρίων τῆς Ρουμανίας, ἣν ἐτίμησαν δια τῆς παρουσίας τῶν ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ πρίγκιπες. Ὁ κ. Στεφανέσκο ἀφοῦ ἀνέπτυξε τὰ ἀφορῶντα τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τέχνην τῶν μονῶν τῆς Ρουμανίας τοῦ 15, 16 καὶ 17 αἰῶνος, συνέκρινε ἔπειτα ταύτην πρὸς τε τὴν βυζαντινὴν καὶ τὴν τῆς δύσεως καὶ ἐδέχθη ἐπίδρασιν τῆς βυζαντινῆς τέχνης ὡς καὶ τῆς τῆς δύσεως ἐπὶ τῆς ρουμανικῆς. Παρὰ τὴν ἐπίδρασιν ὅμως ταύτην, δέχεται ὁ κ. Στεφανέσκο, ὅτι διετήρησεν ἡ ρουμανικὴ τέχνη αὐτοτέλειαν οὕτως ὥστε ἐμφανίζεται ὡς καθαρῶς ρουμανικὴ. Ἡ τέχνη μάλιστα τῶν μοναστηρίων τῆς Μολδαβίας ἐθεωρήθη ὑπ' αὐτοῦ ὡς τελειοποίησις τῆς βυζαντινῆς τέχνης διὰ τῆς προσθήκης τῆς Γοτθικῆς τέχνης. Ὁ συνδυασμὸς τοῦ τρούλου μετὰ τῶν Γοτθικῶν πυργίσκων εἶνε τὸσον ἐνηρμονισμένος, κατὰ τὸν κ. Στεφανέσκο, πρὸς τὸ περιβάλλον ὥστε νομίζει τις ὅτι τὰ μοναστήρια τῆς Μολδαβίας ἔχουσι φυτρώσῃ ἀπὸ τῆς γῆς ἄνευ ἀνθρωπίνης ἐργασίας. Ἐπίσης αἱ ἐξωτερικαὶ ὀψεις τῆς μονῆς παρουσιάζουσι πρωτοτυπίαν ἀξιοθαύμαστον ἕνεκα τοῦ διακόσμου τῶν ἐξωτερικῶν πλίνθων καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ χρωματισμοῦ. Οὕτω ὁ κ. Στεφανέσκο, ἣν διέκρινε εὐφράδεια οὐχὶ ἡ τυχούσα καὶ ἀγάπη πρὸς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα ἀξιέπαινος, ἔθιξε, δυστυχῶς δι' ὀλίγων, ἕνεκα τοῦ περιορισμένου τοῦ χρόνου, ζήτημα μεγάλης σπουδαιότητος, τὸ ζήτημα τῆς πρωτοτυπίας καὶ αὐτοτελείας τῆς ρουμανικῆς τέχνης.

